

EDA? Onbekend maakt ... onderbenut - Een persoonlijke ervaring

Roland VAN REYBROECK

Brigade-Generaal v/h Vliegwezen b.d. Roland Van Reybroeck Ir was Director Cooperation Planning & Support in EDA van 01 Jan 2015 tot 31 Dec 2018. Daarvoor leidde hij de voorbereiding van een strategische visie voor Defensie als hoofd Governance & Policy Support in het kabinet van de CHOD . Hij was ook Senior Manager in het NATO Helicopter Management Agency, kabinetchef van twee Chefs Defensie , Chef Combat Aircraft en Training Aircraft in DGMR en Smaldeelcommandant Maintenance F-16 in Kleine Brogel.

In mijn functie als Director Cooperation Planning & Support heb ik regelmatig ondervonden dat het Europees Defensie Agentschap maar matig bekend is, ook binnen de Belgische Defensie. Hopelijk kan dit artikel een aanzet vormen om de toegevoegde waarde die EDA kan bieden meer systematisch te benutten.

Een agentschap van de lidstaten, voor de lidstaten

Het Europees Defensie Agentschap (EDA) werd opgericht in 2004 als agentschap van de Europese Raad, met de Hoge Vertegenwoordiger voor Veiligheid en Defensie van de Europese Unie (EU) aan het hoofd. De missie van EDA bestaat erin de Raad en de lidstaten te ondersteunen in hun inspanningen om de defensiecapaciteiten van de Unie te versterken in het kader van het Gemeenschappelijk Veiligheids- en Defensiebeleid (GVDB).

In 2017 hebben de Ministers van Defensie van de 27 EDA lidstaten¹ deze opdracht versterkt door te preciseren dat het agentschap een drievoudige rol vervult :

- belangrijkste instrument voor de intergouvernementele prioritisering van

---

¹ Alle EU-lidstaten behalve Denemarken, die gekozen heeft voor een Opt-Out.

EDA? Onbekend maakt ... onderbenut

capaciteitsontwikkeling, in coördinatie met de Europese Dienst voor Extern Optreden² en het Militair Comité van de Europese Unie³;

- voorkeuforum van de lidstaten op EU-niveau voor samenwerking en beheerondersteuning op het gebied van technologie- en capaciteitsontwikkeling;
- facilitator en interface naar de Europese Commissie en EU agentschappen toe, op vraag van de lidstaten, met name voor de toegang tot EU-fondsen ter ondersteuning van defensie gerelateerde activiteiten.

De daaruit voortvloeiende kerntaken van EDA omvatten:

- het ondersteunen van de ontwikkeling van defensiecapaciteiten in samenwerking tussen lidstaten;
- het stimuleren van onderzoek en ontwikkeling op het vlak van defensie technologie, mede met het oog op het versterken van de Europese defensie-industrie en het verzekeren van de nodige strategische autonomie;
- het optreden als spreekbuis voor de defensie gemeenschap in bredere beleidsdomeinen van de Europese Commissie, zoals onder meer het eengemaakt Europees luchtruim⁴, gezondheid en milieu, en energie.

Het jaarlijks budget van EDA bedraagt slechts een goede 30 miljoen euro maar sinds 2004 hebben de lidstaten bijvoorbeeld wel ruim 1 miljard euro geïnvesteerd in 160 defensie gerelateerde onderzoeks-projecten geleid door EDA. Europese landen die niet tot de EU behoren kunnen overigens ook deelnemen aan dergelijke projecten, mits het afsluiten van een administratieve overeenkomst met EDA. Dit is met name reeds het geval voor Noorwegen, Zwitserland, Servië en Oekraïne.

Het agentschap heeft een uitgesproken intergouvernementeel karakter en rapporteert aan een raad van bestuur⁵ die tweemaal per jaar samenkomt op het niveau van de Ministers van Defensie. Het telt nauwelijks 150 personeelsleden, maar kan bouwen op een netwerk van zo'n 2.500 defensie experts in de 27 EDA lidstaten. EDA is dus bij uitstek een agentschap van de lidstaten, voor de lidstaten. Het komt er op aan om dit waardevolle instrument optimaal te benutten.

---

² European External Action Service (EEAS) - https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage_en.

³ European Union Military Committee (EUMC) - https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/5428/european-union-military-committee-eumc_en.

⁴ Single European Sky (SES) - https://ec.europa.eu/transport/modes/air/ses_en.

⁵ EDA Steering Board - <https://www.eda.europa.eu/Aboutus/who-we-are/governance>.

De vraag is niet wat België voor EDA kan doen ...

Elk van de kerntaken van EDA omvat een waaier aan mogelijkheden waarmee lidstaten hun voordeel kunnen doen.

De intergouvernementele planning van defensiecapaciteiten⁶ vertrekt van erkende tekorten en lessen uit EU-operaties. Ze houdt rekening met bestaande plannen, projecten en programma's in de verschillende lidstaten, maar ook met de impact op toekomstige defensiecapaciteiten van langetermijntrends in technologische innovatie, onderzoek en ontwikkeling. Ze onderscheidt zich van de NAVO planningscyclus door het feit dat ze geen doelstellingen oplegt aan lidstaten, maar opportuniteiten aanreikt voor samenwerking in Europees verband, met een horizon op 15 à 20 jaar. Daarin precies ligt haar toegevoegde waarde voor de lidstaten: het aanreiken van potentiële partners om bij te dragen tot capacitaire prioriteiten⁷ op het niveau van de EU die aansluiten bij de nationale strategische visie op veiligheid en defensie. Dit is bijzonder relevant voor defensiecapaciteiten waarvan de omvang en budgettaire impact de mogelijkheden van individuele lidstaten overstijgt. Een schoolvoorbeeld is het programma voor een Europese brandstofvoorraadvloot⁸ waarvoor de basis werd gelegd in 2011. EDA faciliteerde de harmonisatie van de functionele vereisten met de geïnteresseerde landen en het tot stand komen van de samenwerking met OCCAR⁹ en NSPA¹⁰, die respectievelijk instaan voor de gemeenschappelijke aankoop van de A330 MRTT¹¹ vliegtuigen en de ondersteuning tijdens hun volledige levensduur. Deelnemende landen zijn Nederland, Noorwegen, Duitsland, Luxemburg en België. De levering van het eerste van 8 vliegtuigen is voorzien in 2020.

---

⁶ EU Capability Development Plan (CDP) - <https://www.eda.europa.eu/what-we-do/our-current-priorities/capability-development-plan>

⁷ EU Capability Development Priorities - <https://www.eda.europa.eu/info-hub/press-centre/latest-news/2018/06/28/new-2018-eu-capability-development-priorities-approved>

⁸ Multinational Multi-Role Tanker Transport Fleet (MMF) - [https://www.eda.europa.eu/info-hub/press-centre/latest-news/2016/07/28/multinational-multi-role-tanker-transport-fleet-\(mmf\)-takes-shape](https://www.eda.europa.eu/info-hub/press-centre/latest-news/2016/07/28/multinational-multi-role-tanker-transport-fleet-(mmf)-takes-shape).

⁹ Organisation Conjointe de Coopération en matière d'Armement - <https://eda.europa.eu/docs/default-source/documents/aa---eda---occar-27-07-12.pdf>.

¹⁰ NATO Support & Procurement Agency - <https://www.nspa.nato.int/en/news/news-20170614-7.htm>.

¹¹ Multi-Role Tanker Transport - <https://eda.europa.eu/info-hub/press-centre/latest-news/2018/02/14/belgium-joins-multinational-tanker-fleet>.

De ontwikkeling van defensiecapaciteiten vertaalt zich natuurlijk niet alleen in grote investerings-programma's. De trainingsprogramma's voor helikopters en transportvliegtuigen, het zeer succesvolle raamcontract voor satellietcommunicatie¹², het opstarten van een gelijkaardig raamcontract voor gemedicaliseerde lucht evacuatie¹³ in operatietheaters en de harmonisatie van de test- en evaluatiecapaciteiten van de lidstaten, zijn slechts enkele voorbeelden van andere EDA activiteiten die daar even goed toe bijdragen.

De gecoördineerde jaarlijkse herziening van de defensie-inspanningen van de lidstaten¹⁴, die recent bekrachtigd werd door de Europese Raad, biedt een extra instrument om opportuniteiten te identificeren voor samenwerking in capaciteitsontwikkeling, maar ook in onderzoek en ontwikkeling van defensietechnologie. EDA faciliteert bovendien de dialoog tussen lidstaten en industriële partners die essentieel is om de concrete uitwerking van dergelijke opportuniteiten te bevorderen en het pad te effenen voor coöperatieve programma's. Dit gebeurt met name door de industrie te betrekken bij het bepalen van de strategische context¹⁵ van de EU-prioriteiten voor capaciteitsontwikkeling. In dezelfde optiek organiseert EDA ook overlegfora met betrekking tot specifieke noden van de lidstaten zoals de technologie die vereist is om onbemande vliegtuigen veilig te laten vliegen in het Europees

---

¹² EU SatCom Market - <https://www.eda.europa.eu/what-we-do/activities/activities-search/eu-satcom-market>.

¹³ <https://www.eda.europa.eu/info-hub/press-centre/latest-news/2019/02/06/contracts-signed-for-the-provision-of-aero-medical-evacuation-services-in-europe-and-africa>

¹⁴ Coordinated Annual Review on Defence (CARD) - [https://www.eda.europa.eu/what-we-do/our-current-priorities/coordinated-annual-review-on-defence-\(card\)](https://www.eda.europa.eu/what-we-do/our-current-priorities/coordinated-annual-review-on-defence-(card)).

¹⁵ Strategic Context Cases (SSC) - <https://eda.europa.eu/industry-info/info-news/industry-consultation-portal>.

luchtruim te midden van commercieel luchtverkeer¹⁶. Het tot stand komen van Europese standaarden in dit domein is een wissel op de toekomst van de militaire luchtvaartindustrie in Europa.

In zijn rol van facilitator en interface naar de Europese Commissie toe heeft EDA er met name toe bijgedragen dat over de afgelopen drie jaar 7 verschillende lidstaten in totaal 90 miljoen Euro aan EU-cofinanciering konden bekomen voor meer dan 20 militaire projecten die beantwoorden aan de objectieven van het eengemaakt Europees luchtruim. Daarvan ging 5,5 miljoen Euro naar de Belgische Defensie in het kader van een project rond civiel-militaire integratie van de luchtcontrole.

Dit is slecht een voorproefje van wat mogelijk wordt in het kader van het Europees Defensie Fonds¹⁷ waarvoor de Europese Commissie 13 miljard Euro uittrekt in haar ontwerpbegroting 2021-2027, ter ondersteuning van defensie gerelateerde onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten. In een voorbereidende fase¹⁸ heeft de Commissie een delegatieakkoord afgesloten met EDA voor een budget van 90 miljoen Euro over de periode 2017-2019. Dit resulteerde onder meer in de lancering van het project Ocean 2020 voor toezichtopdrachten op zee, waarbij onbemande vliegtuigen en – onderzeeërs geïntegreerd worden in maritieme operaties. Het wordt geleid door een consortium van 42 industriële partners uit 15 EU-lidstaten en kan rekenen op 35 miljoen Euro cofinanciering. Daarnaast gingen ook aanzienlijke middelen naar de ontwikkeling van adaptieve camouflage, ultralichte kogelvrije kledij en een verhoogde onderlinge compatibiliteit van complexe elementen in de individuele gevechtsuitrusting, zoals diverse sensoren en digitale brillen. In de periode 2019-2020 biedt het programma voor de ontwikkeling van defensie uitrusting en -technologie¹⁹ ter waarde van 500 miljoen Euro nog meer beloftevolle perspectieven.

---

¹⁶ Remotely Piloted Aircraft Systems (RPAS) Air Traffic Insertion (ATI) Industry Exchange Platform - [https://eda.europa.eu/info-hub/press-centre/latest-news/2018/07/20/eda-industry-exchange-platform-on-rpas-air-traffic-integration-\(ati\)-2nd-call-for-papers](https://eda.europa.eu/info-hub/press-centre/latest-news/2018/07/20/eda-industry-exchange-platform-on-rpas-air-traffic-integration-(ati)-2nd-call-for-papers).

¹⁷ European Defence Fund (EDF) - <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2018/11/19/european-defence-fund-council-adopts-its-position/>.

¹⁸ Preparatory Action on Defence Research (PADR) - <https://www.eda.europa.eu/what-we-do/activities/activities-search/pilot-project-and-preparatory-action-for-defence-research>.

¹⁹ European Defence Industrial Development Programme (EDIDP) - https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/initiatives/com-2017-294_en.

© www.eda.europa.eu

Bouwen aan de toekomst

Vijftien jaar na de oprichting van EDA en drie jaar na de publicatie van de EU Global Strategy staan veiligheid en defensie meer dan ooit op de Europese agenda. Een Europees leger is echter nog niet voor morgen en zelfs de vraag of de volgende Europese Commissie een directoraat-generaal veiligheid en defensie zal omvatten is voorslansnog niet beslecht. De meeste - zo niet alle - EU-lidstaten zijn namelijk bijzonder gehecht aan het intergouvernementeel karakter van de besluitvorming in deze politiek zeer gevoelige materie. De governance-structuur van EDA biedt op dit vlak de nodige garanties. Het agentschap blijft voor de voorzienbare toekomst dan ook het meest aangewezen instrument van de lidstaten om samenwerking binnen de EU op het vlak van veiligheid en defensie stap voor stap een meer permanent en gestructureerd²⁰ karakter te geven. De verdere uitdieping en operationalisering van de reeds zeer nauwe samenwerking tussen EDA, de Militaire Staf van de EU²¹ en OCCAR zijn essentieel in dit verband, om te verzekeren dat de aanzienlijke financiële middelen die vooropgesteld worden door de Europese Commissie op efficiënte en doeltreffende wijze worden aangewend ter ondersteuning van de capacitaire prioriteiten van de EU.

---

²⁰ Permanent Structured Cooperation (PESCO) - <https://www.eda.europa.eu/what-we-do/our-current-priorities/permanent-structured-cooperation>.

²¹ European Union Military Staff (EUMS) - [https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage_en/5436/The%20European%20Union%20Military%20Staff%20\(EUMS\)](https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage_en/5436/The%20European%20Union%20Military%20Staff%20(EUMS)).

EDA? Onbekend maakt ... onderbenut

Reageren? Réagir?: **BMT-RMB@mil.be**

Trefwoorden: Europees Defensie Agentschap (EDA) - Agence européenne de défense
(AED)

www.irsd.be - www.khid.be - www.rhid.be

Tous droits réservés - Alle rechten voorbehouden